

Hogyan válhatunk gyermekeink és saját magunk jó szüleivé?

Ha visszagondolunk gyermekkorunkra és felnövekedésünkre, egy olyan családot látunk magunk előtt, ahol mindig odafigyeltek ránk, soha sem szóval, sem tettel nem bántottak, nem kritizáltak és nem nevettek ki, szüleink szeretetének és jókedvének nem volt feltétele, hogy így vagy úgy viselkedjünk, ugyanakkor mindig felelősségteljes, kompetens személyiségnek érezhettük magunkat, aki fontos döntéseket hozhat saját életével kapcsolatban?

Ha így van, akkor szülőként bizonyára mi is őszintén örülünk, hogy csecsemőnk sír, ezáltal ügyesen jelezve szükségleteit, büszkék vagyunk, hogy mászótotyogó kisbabánk ügyesen rátalált az előle elrejtett törekeny érték tárgyra, ünnepeljük, amikor két év körüli gyermekünk elkezd mindenre nemet mondani, minden szabályt megszegni, és megelégedéssel tölt el, mikor tizenéves gyermekünk saját vallást, étkezési és öltözködési szokásokat választ magának.

Ha pedig ezen jó érzések helyett elviselhetetlennek tűnik számunkra gyermekünk rövidebb ideig tartó bánata, nehéznek találjuk a dackorszakot és a kamaszkort, rossz érzést kelt, hogy nemet mondjunk, hajszoljuk a sikereket, bizonytalanok vagyunk, hogy megfelelünk-e, félünk új dolgokba kezdeni, úgy viselkedünk gyermekeinkkel, ahogy valójában nem szeretnénk, akkor – és egy sor más esetben – itt az idő, hogy **fel nőjünk újra**.

Jean Illsey Clarke és Connie Dawson a remény könyvének nevezi munkáját, elsősorban reményt kívánván nyújtani azoknak a szülőknél, akik nem akarják továbbadni gyermekeiknek azt a nevelést, amiben nekik részük volt, illetve azoknak a felnőtteknek, akik úgy érzik, szeretnék megkapni mindazt, amit gyermekként kellett volna megkapniuk. És bármilyen nagy vállalkozásnak tűnik is ez egy könyv keretein belül, pontosan ezt is teszik, sőt, nem csak felcilllantják a reményt, de érzékeny, pontos és jól használható, szemléletes fogódzókat kínálnak erre az útra.

A könyv további, ritka erénye, hogy végtelenül konstruktív: arra koncentrál, hogyan érhetjük el, amit szeretnénk, és nem azon búsong, miért jutottunk erre a sorsa és miért nem tudunk gyerekeinknek többet nyújtani. Távolról sem arról van szó, hogy a szerzők érzéketlenek lennének a problémák kialakulási körülményei iránt, de nem állnak meg ott, ahol Susan Forward a *Mérgező szülők*ben, mondván: nem érdemelted meg, ami történt veled, mindennek nem lett volna szabad megtörténnie. Nézőpontjuk szerint azok a gyerekek, akiket szüleik és körülményeik szerencsétlen, önmagukra nézve káros döntésekre, túlélési stratégiákra, megoldásmódokra kényszerítettek **áldozatok**, azok a felnőttek viszont, akik továbbra is ezek alapján működnek, már **önkéntesek**.

Lehet, hogy méltánytalan, túl szigorú, merev és kritikus nevelés kaptunk, vagy éppen a túlzott engedékenység bizonytalanított el bennünket és nehezíti meg, hogy felelősséget vállaljunk dolgunkért. Fontos, hogy ezt felismerjük, veszteségeinket meggyászoljuk, de utána azt tudjuk mondani: már felnőtt vagyok. Megadhatom magamnak – a bennem élő belső gyereknek – azt a törődést, szeretetet és figyelmet, amit gyerekként nem kaptam meg, és meg is kell adnom, mert már csak én adhatom meg.

Biztosan az a legszerencsésebb, ha mindezt azelőtt igyekszünk megtenni, hogy saját gyermekünk fejlődésében lát-nánk viszont adott életkorának megfelelő önmagunkat, de elkezdni soha nem késő, és az újra-felnövés egyes állomásai egész életünkön végigkísérhetnek. Mindig van mit tenni, mindig van következő lépés, mindig érdemes változtatni. Nem az a cél, hogy ne hibázzunk, hanem hogy tartsuk a jó irányt. A szerzők az érzelmi gondoskodás és a szülői szabályteremtés hat-hat módját mutatják be bántalmazástól elhanyagolásig, rugalmatlan szigortól a magára hagyásig. A skálák közepén helyezik el azt a támogatást, törődést és biztontságos szabálynyújtást, melyre a gyere-

keknek szüksége van, és egy országútként ábrázolva az egész rendszert, ezeket haladósávoknak nevezik. Természetes, hogy néha hibázunk, letérünk az útpadkára, esetleg árokba is csúszunk, de igyekeznünk kell mielőbb visszatérni a haladósávokba anélkül, hogy áttérnénk a másik oldali padkára vagy árokba.

Az ilyen és ehhez hasonló szemléletes, példákkal és gyakorlatokkal illesztett útmutatók mellett a könyv segít felismerni, hogyan akadályozzuk magunkat problémáink átlátásában és megoldásában, külön fejezetet szentel a születés előtti és alatti tapasztalatok jelentőségének, majd életkor és fejlődési stádium szerinti bontásban részletezi a tudatos újra-felnövést segítő és hátráltató tevékenységeket.

Az újbóli felnövés fontos feladat minden olyan szülőnek, aki jobba akarja tenni mindazt, amit átad gyermekeinek. Ez sokszorosan igaz azokra, akik gyermeket szeretnének örökbe fogadni. Ebből kiindulva a könyv külön fejezetet szán az örökbefogadás témájára, melyben a teljes lélektani megalapozottság természetességével hangsúlyozza az örökbefogadó családok eltérését a vér szerinti családokétól, az örökbe adandó csecsemők korai érzékenységét, sérülékenységét, a minél teljesebb körű információszerzés szükségességét. Rengeteg konkrét tanáccsal szolgál örökbefogadó szülők számára, és elemzi az adoptált gyerek nevelésének speciális kérdéseit.

Végtelenül megnyugtató, hogy végre magyar nyelven olvasható egy olyan könyv, mely konkrétan felsorolja, végigveszi, hogy örökbefogadó szülőként mi mindent kell megtennünk gyermekünk lelki egészsége érdekében, ahelyett, hogy arról gyözködjön: ezek szükséges lépések. Ott kezdődik, ahová a hazai szakmai viták gyakran a végén sem jutnak el, le sem áll olyan kérdésekkel foglalkozni, speciális segítséget igényelnek-e az örökbefogadó családok, nélkülözhetetlenül fontos-e, hogy a vér szerinti szülővel felvehető legyen a kapcsolat, feltétlenül

szükséges-e, hogy a meddő párok komoly terápiás segítséget vegyenek igénybe, mielőtt örökbe fogadnának.

Azok számára, akik megtették az újra-felnövés alapvetőbb lépéseit, ezáltal is közelebb kerülve a gyermekek szükségleteinek megértéséhez, mindez nem lehet kérdés. Egyre több szakember van mentálhigiénés területen, akik mind többet és többet tudnak arról, hogyan kell az örökbefogadottakat és az örökbe fogadó szülőket segíteni. Ám sok szakember ma

sincs tisztában az örökbe fogadó nevelés dinamikájával, vagy az örökbefogadottak tapasztalataival – írják a szerzők –, ezért fontos, hogy gondosan válasszuk meg a segítséget, amelyet igénybe veszünk. És ez ugyanúgy érvényes ránk, szakemberekre is: elsőként például olvassuk el ezt a könyvet!

Lehetünk saját gyermekeink, vagy „csak” saját belső gyermekünk szülei, lehetünk szakemberek, akik jónak vagy kevésbé jónak találjuk korábbi működésünket,

döntéseinket – mindenképp vonatkozik ránk a könyv egyik záró gondolata: „Ami a múltban történt, azt nem lehet megváltoztatni, de a múltbeli tapasztalatokkal kapcsolatos döntéseket meg lehet változtatni, és örömteli, az életet támogató meggyőződésekkel helyettesíthetjük őket”.

Neményi Eszter

Jean Illsey Clarke – Connie Dawson:
Felnővekedni újra, Z-Press Kiadó, 2004.

Tehetséggondozás hátrányos helyzetű gyerekek számára

Ez év áprilisában a Nap Klub és a Tudor Alapítvány közreműködésével egy érdekes programsorozatot rendeztek. Annak ellenére, hogy három hétvégi napról van szó, az oda látogatók nem bánták meg, hogy elfogadták a meghívást. A rendezvény elsődleges célja a két szervezet munkájának bemutatása volt, valamint továbbképzési programjuk megismertése különböző szakemberekkel.

Mindkét szerveződés a hátrányos helyzetű, de igen jó képességű gyerekek felkarolását tekinti elsődleges feladatának. A Nap Klub alsó tagozatos gyerekekkel foglalkozik, míg a Tudor Alapítvány 9-11 évesekkel. A gyerekek tehetséggondozása hasonló módon történik. A főváros kerületeit járva, iskolákat látogatva választották ki azokat a gyerekeket, akik most lelkesen járnak a foglalkozásokra. A szülők igen elégedettek, hiszen csemetéik hasznosan töltik az iskolán kívüli szabadidejüket, és nem utolsó sorban gazdag ismeretanyagra tesznek szert.

A programokra látogatók a bemutató foglalkozások utáni beszélgetések során megtudhatták, hogy a tehetséggondozó tevékenység a Magyar Tehetséggondozó Társaság támogatásával született. Polgárból indult, ahol 2. és 3. osztályos gyermekek körében végeztek toborzást. Elsősorban nagycsaládban élő, hátrányos helyzetű gyerekeket választottak ki, a szülők beleegyezésével. A válogatásnál figyelembe vették a gyermek alapképességeit, a memóriát, az intelligenciát és a logikai gondolkodást.

A foglalkozásokat követően a későbbi vizsgálatokat összevetették a kezdeti vizsgálatokkal, így megmutatkoztak azok a feladatok, amik minden gyerek számára fejlesztő jellegűek.

A programsorozat első helyszíne a Nap Klub volt. Itt két tanítónő alsó osztályos gyerekekkel bemutató órát tartott a vendégeknek. A rendkívül okos gyerekekből álló csoport minden meghívottat elkápráztatott. Nagy szerepe volt ebben a türelmes és lelkes szakembereknek. A tavasz témakörére épülő „tanórát” láthatóan rendkívül élvezték a gyerekek. Játszottak a szavakkal, szóképekkel és persze sor került tojásfestésre, valamint locsolkodásra is. Nem hagyományos tanórát láthattunk, tábla vagy padok sem voltak. A gyerekek egy nagy szőnyegen ültek a tanítóknál együtt.

A barátságos környezet és a játékos tanulás eredménye a kicsik lelkesedésén mutatkozott meg. A tanítóknő a foglalkozás után elmondta, hogy szándékosan igyekeznek az iskolai környezetet kerülni és inkább az óvodai légkört kívánják továbbvinni. Abban minden szakember és szülő egyetértett, hogy a Klubban a heti egy-két foglalkozás alkalmával többet tanulnak a gyerekek, mint egy tanórán.

A tanítóknő szakértelme tükröződött az óra levezetésében is. Ami leginkább szembevető volt a gyerekek viselkedésében, az az egymást segítő szándék. Míg az iskolában általában majd' kiesnek a padból, hogy ők mondják meg a helyes választ, addig itt – bár a lelkesedés

ugyanúgy jelen volt –, ha valamelyikük nem mert jelentkezni, a többiek inkább átadták neki a lehetőséget, hogy ő is szóhoz jusson. Ez a jelenség többször megismétlődött a vendégek legnagyobb meglepetésére. Érezhető volt, hogy a gyerekek jól ismerik egymást. Úgy vélem, ennek elérése legalább olyan nagy feladat volt a tanítóknő számára, mint az ismeretek élvezetes átadása.

A foglalkozást követő beszélgetésen a szakemberek elmondták, hogy e segítő szándék fejlesztése mellett fontosnak tartják a pozitív önértékelés kialakítását a gyerekekben. Ezt a folyamatos visszajelzéssel érik el. A foglalkozásokon kívül kirándulásokat, múzeumlátogatásokat szerveznek. Ennek folyamán összeforrott csapat alakul ki. A Nap Klub célja, hogy ezeket a gyerekeket a 6. osztályig kísérelje.

Hasonló élményben volt részük a meghívottaknak, amikor a Tudor Alapítvány foglalkozására látogattak. A szervezet célja hasonló: a hetente egy-két alkalommal ide látogató gyerekek képességfejlesztése. Ide már nagyobbacska járnak, így a bemutató óra jellege is más volt. Logikai játékok, szójátékok szórakoztatták a gyerekeket a szociálpedagógus irányításával. A foglalkozást követően került sor a programsorozatot záró szakmai beszélgetésre, módszervásárra, ahol a meghívott szakemberek elmondták tapasztalataikat, ötleteket meríthettek egymástól.

Mindannyiunk számára hasznos volt ez a három nap, nem csupán szakmai szempontból, hanemközelebb hozta egymáshoz a hasonló célokért tevékenykedő szakembereket és megerősítette a hitet abban, hogy fáradozásuk nem hiábavaló.

Holló Zsuzsa